

OIR

**Open innovative resources
for distance learning**

PROGRAM PODCASTU

Temat: Przesztyca też cżłowiek

Autor: dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS

OIR

Open innovative resources
for distance learning

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

Università
degli Studi di
Messina

Universidad de Oviedo

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Lublin 2022

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O PODKAŚCIE	4
1.1. Analiza potrzeb	4
1.2. Cele podcastu.....	5
1.3. Adresaci podcastu	6
1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu	6
1.5. Czas trwania podcastu	6
1.6. Polecana literatura.....	6
2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	8
2.1. Karty pracy	8
2.2. Zestaw ćwiczeń	10
2.3. Zestaw zadań	17
2.4. Zestaw materiałów źródłowych.....	18
2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć.....	19
2.6. Dane dostępne do wersji online.....	19

1. INFORMACJE O PODKAŚCIE

1.1. Analiza potrzeb

W ostatnich latach priorytetem w strategii wsparcia społecznego jest udzielanie pomocy osobom tzw. wykluczonym społecznie. Termin ten odnosi się zarówno do pozbawienia ludzi podstawowych potrzeb społecznych, jak i „wyznaczenia” im miejsca w społeczeństwie, które nie satysfakcjonuje ich (Golinowska, Broda-Wysocki, 2005). O wykluczeniu decydują różnorodne czynniki, wśród których najczęściej wymienia się: biedę, bezrobocie, podeszły wiek, niepełnosprawność, zaburzenia lub choroby, ale także izolację społeczną. W ostatniej grupie znajdują się więc osoby pozbawione wolności.

Dane statystyczne świadczą o niezadawalających wskaźnikach potwierdzających efektywność resocjalizacji tychże osób. Okazuje się, że ich sytuacja społeczna nie poprawia się po opuszczeniu przez nie zakładu karnego. W świetle różnorodnych badań wskazuje się na wskaźnik recydywy na ok. 50-80% (Urban 2000). Nie chodzi jednak tylko o liczby a więc zmianę spowodowaną do poprawy jurydycznej (zewnętrznej), a przede wszystkim o zmianę wewnętrzną (moralną) (Szczepaniak 2003).

W społeczeństwie osadzeni stanowią odrębną grupę społeczną, która ma trudności w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym. Wyniki badań Janiny Florczykiewicz (2013) świadczą o tym, że blisko połowa osadzonych czuje się członkami społeczeństwa, natomiast 21% z ponad 500-osobowej grupy badanych deklaruje niskie lub bardzo niskie poczucie przynależności społecznej, potwierdzające silne poczucie marginalności. Poza tym 26% z nich postrzega społeczeństwo jako wrogie i nieprzyjazne.

Osoby wykluczone społecznie doświadczają poczucia społecznej niższości, a w związku z tym subiektywnego poczucia krzywdy (Gore, Figueiredo 2003), co jeszcze bardziej dystansuje je od członków społeczeństwa. Dlatego Lesław Pytka (2013) postuluje ideę inkluzyjnego wychowania resocjalizacyjnego i edukacji włączającej wobec przestępców. Dzięki wdrażaniu ich zasad możliwe jest zapewnianie odpowiednich warunków do podejmowania działań społecznych opartych na wewnętrznej motywacji. W tym celu stymulowane są naturalne procesy i zasoby przestępców.

Aktywne włączenie ich do społeczeństwa pobudza u nich proces internalizacji wartości prospołecznych i eliminowanie zachowań antyspołecznych oraz daje im szansę na samorealizację niezbędną dla rozwoju. Dlatego warto podejmować starania w celu prezentacji przestępców w korzystnym świetle.

1.2. Cele podcastu

Cel główny

Wyposażenie odbiorców podcastu w wiedzę o funkcjonowaniu osób pozbawionych wolności w kontekście procesu wykluczenia – włączenia społecznego.

Cele szczegółowe

Odbiorcy podcastu będą:

w zakresie wiedzy:

- wymieniać czynniki warunkujące przestępczość;
- wskazywać na różnorodne zasoby osób pozbawionych wolności;
- rozumieć na czym polega wykluczenie społeczne i włączenie społeczne;
- wymieniać skutki wykluczenia społecznego przestępców;

w zakresie umiejętności:

- potrafili scharakteryzować przestępców zgodnie ze stanem faktycznym;
- potrafi zachowywać się zgodnie z zasadami resocjalizacji włączającej;
- skutecznie odróżniać stereotypy od faktów związanych z osobami pozbawionymi wolności;

w zakresie postaw:

- rozumieć znaczenie resocjalizacji włączającej;
- świadomi negatywnych skutków wykluczenia społecznego więźniów.

1.3. Adresaci podcastu

Podcast skierowany jest do wykładowców akademickich, pedagogów, studentów przygotowujących się do pracy z osobami nieprzystosowanymi społecznie oraz słuchaczy studiów podyplomowych, którzy pragną podnieść poziom swojej wiedzy na temat funkcjonowania przestępców. Odbiorcami mogą być wszyscy, którzy zainteresowani są zagadnieniami wykluczenia społecznego i resocjalizacji włączającej i korzystają w procesie samokształcenia z materiałów stosowanych w kształceniu zdalnym.

1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu

Odbiorcy podcastu nabywają wiedzę na temat funkcjonowania przestępców w kontekście procesu ich wykluczenia społecznego. Dlatego mają okazję poznać przyczyny przestępczości oraz skutki osadzenia i marginalizacji. Zapoznają się z zasadami inkluzji społecznej i uświadamiają sobie jej korzyści. Obalają mity o osobach pozbawionych wolności i konfrontują je z faktami. Realnie oceniają przestępców – w aspekcie ich wad i zalet.

1.5. Czas trwania podcastu

Podcast trwa 40 minut.

1.6. Polecana literatura

- Florczykiewicz, J. (2013). Poczucie marginalności osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności i wybrane jego uwarunkowania. Sprawozdanie z badań. „Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja”, 22, 153-187, dostęp: <https://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-779f27b3-82de-43f9-8879-04e5ea3ff8ba>, 07.01.2022.
- Golinowska, S., Broda-Wysocki, P. (2005). *Kategorie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Przegląd ujęć*. W: S. Golinowska, E. Tarkowska, I. Topińska (red.) *Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Badania. Metody. Wyniki*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, 17-54.
- Gore, Ch., Figueiredo, J.B. (2003). *Wykluczenie społeczne i polityka przeciwdziałania ubóstwu*. „Problemy Polityki Społecznej”, 5, 9-35.

- Pytka, L. (2013). *Ekskluzja versus inkluzja w pedagogice resocjalizacyjnej*, „Journal of Modern Science”, 16(1), 11-33, dostęp: <https://www.jomswsge.com/Ekskluzja-versus-inkluzja-nw-pedagogice-resocjalizacyjnej,84788,0,1.html>, 07.01.2022.
- Szczepaniak, P. (2003). *Kara pozbawienia wolności a wychowanie*. Kalisz-Warszawa: KTPN, UW.
- Urban, B. (2000). *Zachowania dewiacyjne młodzieży*. Kraków: Wyd. UJ.

2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

2.1. Karty pracy

2.1.1. Karta pracy nr 1

Na podstawie podcastu uzupełnij kartę dotyczącą przyczyn przestępczości.

Przyczyny biologiczne	Przyczyny tkwiące w rodzinie	Przyczyny tkwiące w szkole	Przyczyny tkwiące w grupie rówieśniczej	Przyczyny w skali makro (np. media, polityka, kultura)
np. uszkodzenia mózgu	np. brak konsekwencji wychowawczej	np. przemoc psychiczna ze strony kolegów	np. chęć zaimponowania kolegom	np. agresywne przekazy medialne

Odpowiedź na pytanie: *W jakim stopniu dokonanie przestępstwa zależy od samego przestępcy?*

2.1.2. Karta pracy nr 2

Obejrzyj film „Iceman: historia mordercy” (The Iceman) z 2012 r., a następnie uzupełnij kartę pracy.

dostęp: <https://www.filmweb.pl/film/Iceman%3A+Historia+mordercy-2012-601988>, 05.01.2022.

Element opisu	Odpowiedzi
Dzieciństwo i młodość bohatera	
Edukacja bohatera	
Znajomi bohatera	
Zainteresowania bohatera	
Pozytywne cechy umiejętności bohatera	
Negatywne cechy i umiejętności bohatera	
Wsparcie uzyskiwane przez innych	
Pierwsze niepokojące symptom	

2.2. Zestaw ćwiczeń

2.2.1. Ćwiczenie nr 1 - Mit czy fakt?

Cele:

1. rozwijanie umiejętności dyskusowania;
2. podnoszenie poziomu wiedzy na temat przyczyn przestępczości;
3. zapobieganie upowszechnianiu stereotypów;
4. rozwijanie umiejętności komunikacyjnych.

Czas: 60 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują w grupach. Każda grupa uzupełnia kartę pracy po przeprowadzonej dyskusji na temat osób pozbawionych wolności.

Twierdzenia dotyczące osób pozbawionych wolności	Wnioski
Przestępca nie powinien żyć w społeczeństwie.	
Nie można zresocjalizować przestępcy.	
Więzienie nie jest dobrym sposobem na resocjalizację.	
Każdy przestępca powinien brać udział w terapii.	
Każdy przestępca powinien pracować i uczyć się jeśli nie ma wyuczonego zawodu.	

2. Prowadzący zbiera karty pracy z wszystkich grup. Dokonuje ich analizy pod kątem zgodności, podobieństwa wniosków.
3. W przypadku najbardziej rozbieżnych wniosków prowadzący inicjuje ćwiczenie z wykorzystaniem metody „Linia”. Zwolennicy danego twierdzenia ustawiają się po jednej stronie sali, a przeciwnicy tego twierdzenia – po przeciwnej stronie sali. Przekonują siebie wzajemnie do swojego stanowiska. Uczestnicy mogą zmieniać miejsce, jeśli grupa przeciwna przekona ich do swoich racji.
4. Jeśli zajęcia odbywają się stacjonarnie, uczestnicy poszukują czynników warunkujących je.

2.2.2. Ćwiczenie nr 2 - Kim jest przestępca?

Cele:

1. rozwijanie umiejętności wyrażania swoich emocji i myśli poprzez ekspresję plastyczną;
2. podnoszenie poziomu wiedzy na temat przestępców;
3. zapobieganie upowszechnianiu stereotypów;
4. rozwijanie umiejętności komunikacyjnych.

Czas: 60 min.

Materiały pomocnicze: kartki, kredki, flamastry, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują indywidualnie.
2. Na otrzymanych kartkach rysują przestępcę.
3. Prowadzący wydaje kolejne polecenia:
  - a. Nadaj imię narysowanej postaci;
  - b. Wpisz jej wiek;
  - c. Wpisz miejsce jej zamieszkania;
  - d. Podaj osoby, z którymi mieszka;
  - e. Napisz, czego potrzebuje ta osoba?
  - f. W środku postaci wpisz emocje, jakie odczuwała przez umieszczeniem w zakładzie karnym;
  - g. Na zewnątrz postaci wpisz emocje, jakie odczuwa na wolności.
4. Prowadzący omawia uzyskane odpowiedzi, zwracając uwagę na fakty i stereotypy dotyczące przestępców.

2.2.3. Ćwiczenie nr 3 - Cechy przestępcy

Cele:

1. rozwijanie umiejętności dyskusowania;
2. podnoszenie poziomu wiedzy na temat psychospołecznego funkcjonowania przestępców;
3. zapobieganie upowszechnianiu stereotypów.

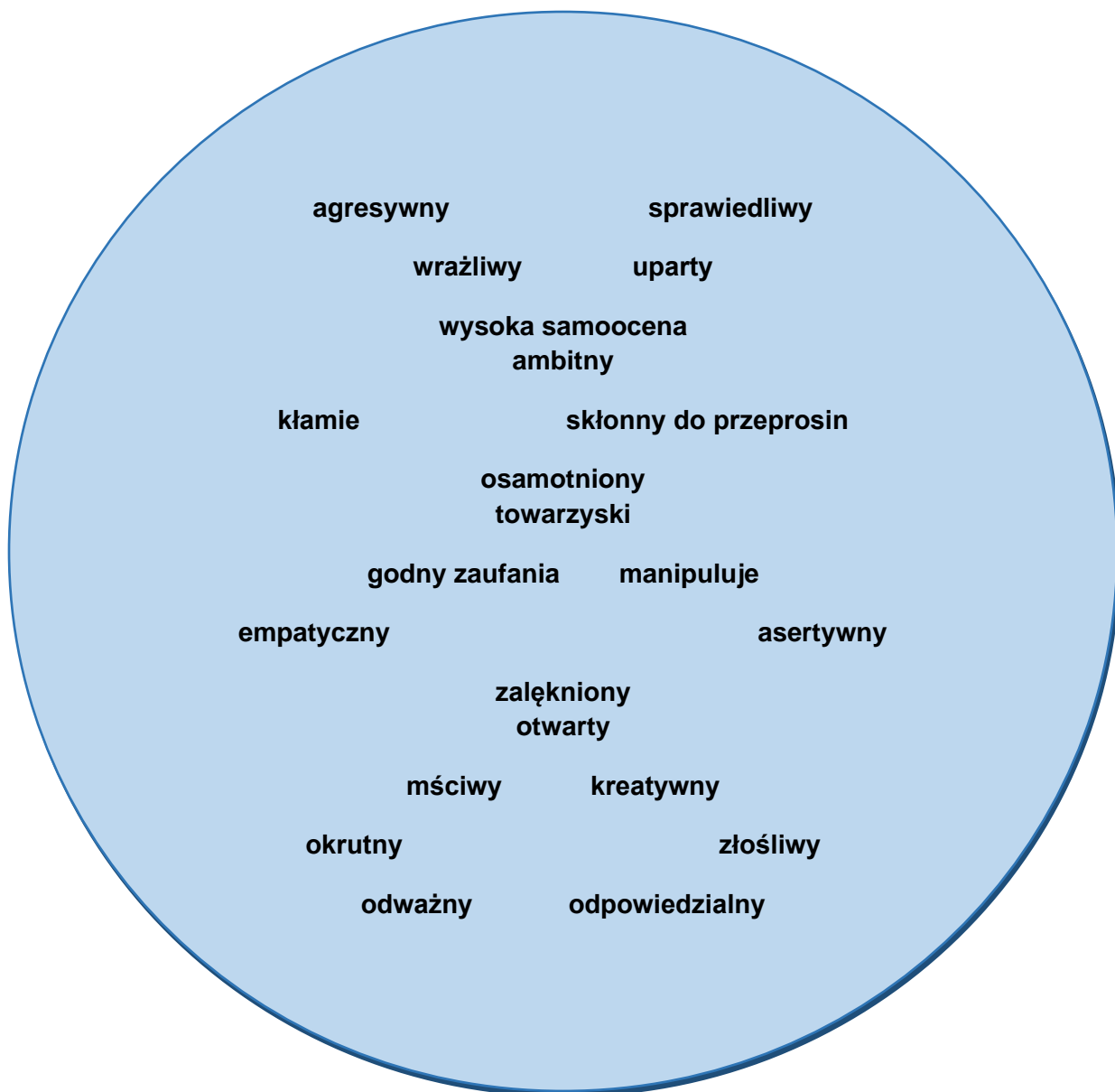
Czas: 30 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, flamastry

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują w parach.
2. Uczestnicy podkreślają na kolorowo wszystkie określenia, które według nich najlepiej charakteryzują przestępców (koło z cechami poniżej).
3. Prowadzący inicjuje dyskusję na temat uzyskanych odpowiedzi. Uczestnicy wypowiadają się na temat źródeł wiedzy o przestępcach, a prowadzący podaje przykłady zachowania osób pozbawionych wolności oparte na faktach. Prowadzący zmierza do wniosku, że przestępcy, podobnie jak wszyscy inni ludzie, są różni.

2.2.4. Ćwiczenie nr 4 - Skutki przestępczości

Cele:

1. rozwijanie umiejętności interpretowania sytuacji społecznych;
2. rozwijanie umiejętności przyjmowania punktu widzenia innych ludzi;
3. podnoszenie poziomu wiedzy na temat skutków przestępstwa;
4. zapobieganie upowszechnianiu stereotypów;
5. rozwijanie umiejętności komunikacyjnych.

Czas: 45 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują w grupach.
2. Prowadzący opisuje przypadek przestępstwa.

„Pan Józef odbywa karę pozbawienia wolności od 6 lat. Ma dwoje dzieci w wieku 8 i 13 lat. Sześć lat temu pan Józef wracał z pracy autobusem. Gdy wysiadł na przystanku, podszedł do dawno niewidzianego sąsiada - kolegi. Mężczyźni zaczęli żartować. Pan Józef zwrócił uwagę na tężyznę fizyczną kolegi i chciał sprawdzić jego mięśnie. Kolega cofnął się. Pan Józef podszedł do niego niespodziewanie, po czym kolega znowu cofnął się. Wówczas pan Józef wpadł na kolegę, który upadł na jezdnię. Nieszczęśliwie nadjechał samochód i śmiertelnie potracił go. Na przystanku było dużo świadków, w tym dzieci wracające ze szkoły. Wszyscy zeznali, że pan Józef wepchnął sąsiada pod nadjeżdżające auto.”
3. Uzupełniają poniższą kartę pracy, wpisując skutki popełnienia przestępstwa dla poszczególnych osób/grup osób.

Skutki dla osoby pokrzywdzonej	Skutki dla rodziny osoby pokrzywdzonej	Skutki dla społeczeństwa	Skutki dla świadków przestępstwa	Skutki dla przestępcy	Skutki dla rodziny przestępcy

4. Prowadzący inicjuje dyskusję na temat skutków przestępstwa, zwracając również uwagę na te, jakie ponosi sprawca i jego rodzina.

2.3. Zestaw zadań

2.3.1. Zadanie nr 1

Zapoznaj się z treścią artykułu Lesława Pytki i zastanów się, jaka jest zależność między wykluczeniem społecznym a tolerancją, godnością i permisywnością w przypadku osób pozbawionych wolności.

Pytko, L. (2013). *Ekskluzja versus inkluzja w pedagogice resocjalizacyjnej*. „Journal of Modern Science”, 16(1), 11-33, dostęp: <https://www.jomswsge.com/Ekskluzja-versus-inkluzja-nw-pedagogice-resocjalizacyjnej,84788,0,1.html>, 07.01.2022.

2.3.2. Zadanie nr 2

Zapoznaj się z materiałami zamieszczonymi pod wskazanymi linkami, dotyczącymi wybranych programów resocjalizacji osób skazanych.

1. Sztuka z za krat, <https://www.sw.gov.pl/galeria/sztuka-z-za-krat>, dostęp: 05.01.2022.
2. Programy, <http://fundacjatulipan.pl/index.php/zrealizowane-programy/programy/>, dostęp: 05.01.2022.

2.3.3. Zadanie nr 3

Zapoznaj się z artykułami, w których podjęto zagadnienia wykorzystania sztuki w pracy z więźniami. Zastanów się, jaki wpływ może mieć sztuka na zmianę w zachowaniu przestępców.

- Chańko, A. (2014). *Samokreacja poprzez sztukę. Autoresocjalizacja kobiet osadzonych w Areszcie Śledczym w Białymstoku*. Lubelski Rocznik Pedagogiczny, 33, 165-184, dostęp: <https://journals.umcs.pl/lrp/article/view/186>, 05.01.2022.
- Piotrowski, P. (2013). *Działania artystyczne w więzieniu: konteksty, funkcje i przykłady zastosowań*. „Resocjalizacja Polska”, 4, 83-101, dostęp: [http://libcom.linuxpl.info/resocjalizacja/archiwum/wp-content/dokumenty/streszczenia/RP%204%20\(2013\)%2083-101.pdf](http://libcom.linuxpl.info/resocjalizacja/archiwum/wp-content/dokumenty/streszczenia/RP%204%20(2013)%2083-101.pdf), 05.01.2022.

2.4. Zestaw materiałów źródłowych

Materiały na temat skuteczności resocjalizacji (uzupełnienie do podcastu)

Leszczyńska, A. (2017). *Powrotność skazanych do zakładów karnych*. „Przegląd Więziennictwa Polskiego”, 96, 53-68, dostęp:

<https://sw.gov.pl/assets/17/53/43/a43552252010025b5a96860b93f39a58a838dc9f.pdf>, 05.01.2022.

Tabela 1. Skazani według powrotności do zakładu karnego w roku 2020 w Polsce

Wyszczególnienie	2019	2020	W warunkach art. 64 kk ogółem	W warunkach art. 64 kk kobiety	W warunkach art. 64 kk młodociani	Pozostali ogółem	Pozostali kobiety	Pozostali młodociani
w tym: skazani odbywający zasadniczą karę pozbawienia wolności po raz:	37 307	34 223	20 547	393	5	13 676	501	74
art. 64§1	17 774	16 067	16 067	348	5	0	0	0
art. 64§2	4 708	4 480	4 480	45	0	0	0	0
drugi	21 033	19 190	10 054	203	5	9 136	357	62
trzeci	9 486	8 746	5 858	96	0	2 888	90	9
czwarty	4 075	3 807	2 791	55	0	1 016	32	3
piąty	1 432	1 318	980	18	0	338	11	0
szósty	659	604	453	11	0	151	5	0
siódmy i więcej	622	558	411	10	0	147	6	0

Źródło: Biuro Informacji i Statystyki CZSW, dostęp: <https://www.sw.gov.pl/strona/statystyka-roczna>, 07.01.2022.

2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć

Zaproponowane materiały mogą być wykorzystane do zajęć prowadzonych także w formule zdalnej. Poniższe wytyczne pozwolą w odpowiedni sposób zaplanować i zrealizować założone cele:

1. Dostosuj ilość i formę zadań do specyfiki swoich zajęć/grupy/klasy.
2. Jeżeli pracujesz na platformie edukacyjnej (np. *Moodle*, *Teams*, *Zoom* itp.) rozmowy, dyskusje czy debaty możesz przeprowadzić w formie spotkania online.
3. Zdjęcia, obrazki, karty pracy udostępniij uczącym się, najlepiej w formie dostępnego pliku PDF lub HTML. Możesz je przesłać za pomocą poczty elektronicznej lub dziennika elektronicznego.
4. Aktywności związane z metodą „burza mózgów” można przeprowadzić z wykorzystaniem takich platform, jak: *Crello*, *Canva*, *Miro*, czy *Mural*.

2.6. Dane dostępne do wersji online

1. Podcast na kanale YouTube: OIR Poland - [Przestępca też człowiek - dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS](#)
2. [Materiały dodatkowe i karty pracy](#)

Grafika na stronie tytułowej: <https://pl.smiletemplates.com/word-templates/using-ipad/05073/>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

